

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. I. Eò quia judicium directum est sæpe falsum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

prudens, immò expellitur per prudens de non peccato, aut de honestate iudicium, ut dicam *sect. seq.*

SECTIO VI.

Alia Adversariorum argumenta pro necessitate evidentia reflexa.

§. I.

Eo quia iudicium directum est sepe falsum.

SUMMARIUM.

Obiectio: quia iudicium moraliter certum est sepe falsum, n. 213.

Et est impossibile cum formidine, adeoque necessarium evidens reflexum, ib.

Dico ab omni Catholico solvendum, n. 214.

Iudicium reflexum est regula immediata iudicii probabilis, non operationis, adeoque inutile, ibid.

Iudicium moraliter certum potest esse speculative, non practice falsum, ib.

Diffamen conscientie quid debeat excludere? n. 215.

Formido peccati divisa ab omni iudicio prudenti de non peccato est conscientia peccati, non unita. Cur? n. 216. 217.

Si actualis falsitas speculativa, insita iudicio inculpate erroneo excusatur a peccato, cur non excusabit probabilis falsitatis speculativæ unita iudicio certo probabilis de non peccato? n. 218.

Bona fides non potest esse practice falsa, sed speculative, ib.

Implicat, ut peccet eam sequens, ib.

Obiectio: quia bona fides non peccati stat cū hoc iudicio reflexo, operari cum formidine peccati est peccatum. Et quia conscientia probabilis est dubia, n. 219.

Dico bonam fidem esse cum eo iudicio reflexo impossibilem, n. 220.

Immo adhuc dato, quod impossibile sit, nil inde, n. 221.

Operari cum formidine prudenti peccati est peccatum, non cum imprudenti, ib.

Omnis certo probabilis est prudens persuasio non peccati formaliter, & intransitive, ib.

Opinio probabilis non est dubia, n. 222.

Quid dubium positivum, quid negativum? ib.

Quid dubium in genere? ib.

Quomodo differat a perplexitate? ib.

Fagnanus imponit, quæ non dicimus, n. 223.

Obiectio: quia omne iudicium moraliter certum est fallibile, n. 224.

Si ad securitatem non satis est certitudo moralis, nec evidentia, n. 225.

Bona fides potest esse speculative falsa de obiecto remoto, n. 226.

Opinio probabilis est certo prudenter conformis legi Dei, n. 227.

Oppones 1. Omne iudicium pure moraliter certum potest esse re ipsa falsum; ergo opus sub eo elicited esse potest formaliter illicitum; ergo præter iudicium probabile directum, necessarium est aliud evidens reflexum de licentia ejusdem operis. Confirmatur 1. quia conscientia regens actionem honestam debet infallibiliter repræsentare veram honestatem, nisi enim hanc ita repræsentet, illud sequens poterit non operari honeste. Rursus ita debet veram honestatem infallibiliter repræsentare, ut tale iudicium per se ipsum certissime intellectum de honestate electionis, absque ulla oppositi formidine: sed omnis actus infallibilis ex objecto, & ex modo tendenti, excepta Fide, est evidens; ergo ultimum dictamen debet esse evidens. Secundo, quia si non sit evidens, proponet obiectum cum aliquâ formidine peccati; ergo operantem non reddet omnino securum de non peccato; immò operabitur cum conscientia peccati: si enim non sit evidens, non excludet iudicium saltem reflexum dictans, quid operari cum formidine peccati sit peccatum; ergo ad recte operandum satis non est iudicium moraliter tantum certum de non peccato.

Sed contra 1. quia est ab omni Catholico solvendum, ut dixi *sect. 5. §. 2.* probetur enim, quod invincibilis error honestatis, aut non peccati, non tantum non honestet actum, quin nec a peccato formali excuset actum sub eo errore elicited. Probat 2. quod ad recte operandum non tantum satis non sit certitudo moralis, sed nec evidentia moralis, adeoque metaphysicam de non peccato, aut de honestate evidentiam requiri, ut quis sine peccato, aut honeste operetur; nam cum iudicio moraliter evidenti de non peccato, aut de honestate stat contingentia oppositi. Probat 3. nec satis esse iudicium reflexum de licito usu opinionis probabilis, aut probabilioris, quia, ut dixi, una ex præmissis, ex quibus illud iudicium reflexum deducitur, est ad summum moraliter tantum certum, non autem moraliter evidens. Quis enim dicat hanc præmissam, *Licet sequi quamlibet certo probabilem*, ex quâ hoc iudicium reflexum deducitur, ergo licet hanc sequi, esse moraliter evidenti? Multo minus quis hanc præmissam, *Licet tantum sequi probabiliorem*, ex quâ hoc iudicium reflexum inferatur, ergo licet hanc sequi, dicet moraliter evidenti? Ergo argumentum probat non satis esse iudicium reflexum. Adde, etiam dicitur,

retur, quòd sit moraliter evidens hoc iudicium reflexum; *Ergo licet sequi opinionem probabilem, aut probabilioris dictantem ut licitam volitionem pingendi die festo*, hoc tamen iudicium reflexum non est regula immediata volitionis pingendi: regula enim immediata est ipsum iudicium probabile, aut probabilius, nempe, *Licita est volitio pingendi die festo*; sed ad summum dictum iudicium reflexum erit regula immediata ipsius iudicii probabilis, aut probabilioris, seu liciti usus sequendi iudicium probabile, aut probabilius dictans licere volitionem pingendi die festo, ut dixi *sect. 4.* In forma distinguo: Iudicium moraliter tantum certum potest esse falsum speculative, concedo; practice, nego antecedens, & consequentiam, nempe, quod opus ut elicited sub eà bonà fide non peccat, aut honestatis possit esse formaliter illicitum.

N. 215. Ad 1. confirm. dico, quòd dictamen conscientie debeat ita clare representare non peccatum, aut honestatem, ut ratione suae claritatis excludat, tum omne dubium, tum omne iudicium directum, aut reflexum peccati, aut non honestatis; tum omnem prudentem peccati, aut non honestatis formidinem: ut autem tale sit, satis est, ut sit moraliter certum certitudine prudentis ad non peccatum, aut ad honestatem adhaesionis. Juxta me autem, ut scripsi probavi *d. 18. sect. 8.* omne iudicium certò probabile de non peccato, aut de honestate est per se ipsum formaliter certum dicta certitudine; est enim per se formaliter bona fides non peccati, aut honestatis exclusiva omnis iudicii, & dubii, & prudentis formidinis de peccato; non autem necesse est, ut sit certum certitudine ortà ex evidentia de honestate, per quam evidentiam omnis formido peccati, etiam imprudens, excludatur. Immo talis evidentia, sive directà, sive reflexa, est impossibilis: directà plerumque, quia plerumque honestas operationis exequendae est inevidens; reflexa semper, quia semper nititur praemissae, quae non est moraliter evidens.

N. 216. Ad 2. dixi, quòd operari cum formidine peccati divisà ab omni iudicio prudenti de non peccato, sit peccatum, quia est operari cum conscientia peccati: talis enim formido peccati divisà à iudicio certò prudenti de non peccato est saltem dubium peccati: operari autem cum formidine peccati contemptà à iudicio certò prudenti de non peccato, non est operari cum dubio, aut conscientia peccati: ergo cum, per me, omne iudicium purè moraliter certum, seu cer-

Tom. III.

tum tantum certitudine prudentis de non peccato, persuasionis expellat vitaliter per se ipsum omnem prudentem peccati formidinem, eo ipso omne tale iudicium per se ipsum essentialiter pugnat non tantum cum conscientia directà peccati; (nam si habeo hoc iudicium certò prudens, *Non est peccatum*, repugnat, ut simul habeam iudicium oppositum directum, *Est peccatum*) sed etiam repugnat cum conscientia reflexà peccati; si enim habeo hoc iudicium prudens, *Non est peccatum*, quomodo habere possum hoc iudicium reflexum, *Est peccatum sequi iudicium prudens de non peccato*, cum sit evidenter falsum, & ei assentiri non possum?

Hinc falsum est, quod ait P. D. Thyrsus N. *dist. 10. n. 38.* qui exponens formidinem ait, 217. vel nihil est, quam cognitio, quae is, qui iudicat rem esse licitam, cognoscit aliquid esse argumentum pro parte contraria; vel nihil aliud est, quam aliqua apparentia veritatis pro parte contraria, quae tamen apparentia non vehementer impellit ad assensum, nam vincitur à preponderantia motivi oppositi, vi cuius resolvit dubium, & iudicavit rem esse licitam. Hæc P. D. Thyrsus. Sed contra; quia formido potest etiam esse ex motivo præponderante, cum quo, si adit iudicium prudens de non peccato, ut potest juxta nos adesse, adhuc dabitur formido.

N. 218. Dices: Bona fides non peccati est inevidens; ergo esse potest suo objecto difformis; ergo opus sub eius directione elicited potest esse formaliter illicitum. Sed contra; quia probat, quòd invincibilis error peccati non excuset à peccato formali opus ut sub eo elicited, quia error ille est objecto suo difformis. Si igitur actualis difformitas speculativa iudicii erronei cum suo objecto enuntiato non facit actum tendentem in illud objectum esse practice difformem regulis morum, multò minùs probabilitas ejusdem difformitatis speculativæ, insita iudicio probabili, cum suo objecto enuntiato faciet actionem sub eo iudicio probabili de non peccato positam, esse peccatum. In forma distinguo consequens: potest esse suo objecto difformis speculative, & in representando, concedo; practice, & directive regulis morum, juxta quas dirigit opus, nego consequentiam. Bona fides non peccati potest esse falsa speculative, quatenus opus, quod dicit licitum, potest in re esse illicitum; non tamen potest esse falsa practice, nam eo ipso, quod prudenter dictat tale opus licere, est conformis regulis morum dictantibus, omne prudenter licitum, licere, adeoque se & opus à se directum iisdem regulis

L. iij

regulis

regulis conformatur. Quare evidenter impli-
cat, ut opus a tali bonâ fide, etsi in re spe-
culativè falsâ, directum, sit formaliter illi-
citurum, cum de ratione peccati formalis sit, ut
sit contra dictamen conscientie; illud autem
opus est juxta prudens conscientie dictamen.

N. 219. Oppones 2. Bona fides honestatis, seu
prudens persuasio non peccati licet pugnet
cum hoc judicio directo peccati, *Est pecca-
tum*, non tamen cum hoc reflexo, *Operari
cum formidine peccati, est peccatum*: ergo no-
stra certitudo prudentis de non peccato per-
suasionis stat cum conscientia peccati, quia
stat cum eo judicio reflexo. Confirmatur:
quia omnis opinio probabilis est dubia: ergo
omnis conscientia probabilis est conscientia
dubia: ergo omnis opinio probabilis est con-
scientia peccati, quia omnis conscientia du-
bia peccati, est conscientia peccati.

N. 220. Sed contra 1. quia, ut dixi, bona fides non
peccati per se ipsum excludit non tantum
omne judicium directum de peccato, & om-
nem prudentem apprehensionem suavisam
peccati, seu omnem prudentem peccati for-
midinem, sed etiam contemnit omnem im-
prudentem peccati formidinem; immò ex-
cludit etiam omne judicium reflexum pec-
cati. Nam bona fides non peccati est judi-
cium, quo intellectus judicat saltem æqui-
valenter, quod non obstante eâ peccati ap-
prehensione, seu formidine, *Hoc opus non sit
peccatum*: ergo ea bona fides non peccati est
impossibilis cum judicio reflexo peccati.

N. 221. Contra 2. quia licet bona fides non pec-
cati composibilis esset cum hoc judicio re-
flexo, *Operari cum formidine peccati est pec-
catum*, nil contra me, quia suo argumento
tenentur Adversarii. Quæro enim, an cum
bonâ fide probabiliori non peccati composi-
bile sit illud judicium reflexum? Rursus
quæro, an cum judicio reflexo delicto usu
opinionis probabilis, aut tantum probabi-
lioris, composibile sit hoc aliud judicium
reflexum, aut formido, *Sequi opinionem pro-
babilem, aut probabiliorem fortè non licet*? Er-
go ab omnibus solvendum. Nil ergo con-
tra nos, adhuc dato, quod hoc judicium re-
flexum, *Operari cum formidine peccati, est
peccatum*, sit componibile cum bonâ fide
non peccati. Vel enim sensus est, *Operari
cum formidine prudenti peccati, est peccatum*;
tunc autem tale judicium est de subiecto
non supponente; nam præsentè bonâ per-
suasione non peccati, non stat prudens for-
mido peccati: vel sensus est, *Operari cum
formidine imprudenti peccati est peccatum*: hoc
autem est falsum: ut enim ad rectè creden-
dum fide Divinâ satis est talis certitudo actui

fidei insita, quæ omnem prudentem, non
verò imprudentem mysteri credendi formi-
dinem excludat: ita ad rectè moraliter ope-
randum satis est talis certitudo non peccati
in ipso actu judicii, quæ omnem pruden-
tem, non autem omnem imprudentem pec-
cati formidinem excludat: ergo cum omnis
opinio practica certò probabilis sit essentia-
liter prudens persuasio non peccati, adeo-
que sit impossibilis tam cum peccato,
quàm cum prudenti judicio, aut prudenti
formidine peccati, eo ipso satis erit ad rectè
moraliter operandum.

Ad confirm. nego antecedens, quod opinio
nō probabilis sit dubia, nam dubium 10. q. 12.
nere est suspensio voluntaria omnis judicii
de re proposita. Si suspendatur omne judi-
cium circa quæstionem propositam, qua
deficit omne motivum suavisum alicuius,
erit dubium negativum: si autem quia mo-
tiva proposita judicantur per actum reflexum
insufficientia, erit dubium positivum:
nam dubium strictè tale (ait P. Teril. q. 1. ad
34. & 50. & Herinc. tom. 2. d. 4. n. 30.) præter
suspensionem omnis judicii circa rem pro-
positam dicit aliquod judicium reflexum
formale, aut virtuale de insufficientia mo-
tivorum ad judicandum unam partem rei
propositæ, præ aliâ parte: ita Catholicus
sæpe suspendit omne judicium circa myste-
rium, nec tamen dubitat, etsi contra ejus
fidem insurgant varix tentationes; non, in-
quam, dubitat, quia non habet judicium re-
flexum de insufficientia motivi ad creden-
dum. Vide P. Ripal. d. 2. de Fide scilicet 3. C.
de Lugo d. 6. scilicet 1. P. Ovid. P. Hurt. P.
Bernal: ergo cum in nostro casu detur alien-
sus certò probabilis circa rem propositam,
eo ipso opinio probabilis non est dubia.
Quod si quærat, quomodo perplexitas
differat à dubio: dico, quod licet omnis con-
scientie perplexitas sit dubium, non tamen
omne dubium est perplexitas: quapropter
perplexitas consistit in duplici æquivalenti
apprehensione suavisæ malitiæ, quæ appre-
hensio conjuncta cum carentiâ motivi in-
ducentis ad judicium victoriosum (ut bar-
bare loquar) ejus apprehensionis, causat cum
intellectus irresolutionem.

Hinc deduc, quàm immerito Fagnanus N.
in caput Ne innotaris n. 175. dicat Probabi-
listas docere licitum esse operari cum con-
scientiâ speculativè dubia; si enim de tali
speculativè dubiâ sit sermo, omnes negant;
unicè enim docent, & docemus licitum esse
operari cum judicio speculativè probabili,
seu incerto de non peccato: addunt reliqui
Probabilistæ, si tamen ad sit judicium morali-
ter

liter evidens, aut certum reflexum de licito usu opinionis probabilis, ut rectè P. Moya *tom. 1. tr. 1. qu. 6. num. 41.* quod iudicium reflexum certum dicunt esse ultimum dictamen conscientiae, contradictoriè oppositum conscientiae dubiae; etsi nos huius iudicii reflexi necessitatem negemus, contenti ipsa opinione probabili, cum sit iudicium certò prudens de non peccato, excludens omnem conscientiam peccati dubiam. Sed de hoc infra. Hoc scio, Caramuelem in Apolog. n. 8. pag. 5. dicere, quòd Fagnanus plura imponat Theologis, quae numquam somniantur, ut vel sic apud indoctos eam gloriam habeat, quam apud doctos se habiturum desperat. Reverà tamen non potest in pluribus non laudari etiam a doctis.

N. 224. Oppones 3. Bona fides honestatis potest esse falsa; ergo si falsa sit, opus ab eà asseratum ut licitum, erit peccatum. Confirmatur; quia nullum iudicium de honestate fallibile potest esse recta regula operationis: sed omne iudicium etsi moraliter certum certitudine prudentis ad non peccatum adhaesionis est fallibile, & saepe falsum; ergo nullum tale iudicium esse potest recta regula morum.

N. 225. Sed contra; quia hoc saepe retorsit, tum paritate erroris invincibilis, qui saltem est recta negativa regula morum, quatenus excusat à peccato formali; tum instantià ineluctabili; nam etiam iudicium reflexum, etsi moraliter evidens, potest esse falsum; immò iudicium illud reflexum numquam est moraliter evidens, cum alterutra praemissarum sit ad summum moraliter certa; ergo non poterit esse regula operationis: ergo vel falsus est iudicium moraliter certum de non peccato; vel si hoc non est satis, nec satis erit moraliter evidens, sed necessaria erit ut quis moraliter operetur, evidentia physica, aut metaphysica de qualitate actus, & objecti, quae plerumque est impossibilis, & sapit Ianlenismum. In formà distinguo: Bona fides honestatis actus potest esse falsa speculative, quatenus difformis objecto remoto, quod purè speculatur, concedo; practice falsa, quatenus difformis suo objecto proximo, nempe actui, quem juxta morum regulas dirigit, nego, antecedens: & distinguo consequens: ergo si sit falsa speculative, actus sub eà elicitus erit peccatum formale, nego; si practice, erit peccatum formale, concedo consequentiam. Meminerit lector, quòd opinio practica, si sit certò probabilis, erit practice vera, etsi eadem opinio practica possit esse speculative falsa; si autem non sit certò probabilis, erit pra-

ctice falsa, etsi esse possit speculative vera. Quod regulat actionem est veritas practica opinionis, non autem speculativa, cum hac sit prius incerta.

Ad confirm. omisà ignorantia invincibilis retorsione, & iudicii reflexi instantià, 226. dico, quòd bona fides honestatis potest esse fallibilis speculative circa objectum, numquam tamen practice circa opus, quia dirigit voluntatem ad opus conformiter ad regulas morum. Nam, ut docui d. 5. & 6. loquens de errore invincibili, objectum voluntatis non tantum est honestas realis, sed etiam honestas invincibiliter apparens talis, adeoque proxima regula humanorū actuum, seu ultimum de non peccato, aut de honestate iudicium, non debet necessario esse nisi verum moraliter, & practice, seu opus conforme regulis morum, & iudicio juxta eandem dirigenti.

Dices: Opinio probabilis est indifferens, ut sit conformis, vel difformis; ergo non est iudicium moraliter certum. Sed contra est; quia ut opinio probabilis sit recta regula morum, non requiritur, ut testatur ipse P. Moya *tom. 2. qu. 9. num. 57.* ut sit conformis suo objecto ut est in re, sed satis, ut ejus objectum judicetur prudenter conforme legi Dei; atque adeo opinio probabilis est quidem indifferens, ut sit conformis, vel difformis legi Dei; nam eo ipso quòd prudenter proponit tale objectum esse legi Dei conforme, eo ipso ipsa opinio practica certò probabilis est prudenter conformis eidem legi. Hec, paucis mutatis, P. Moya, quae si rectè intelligantur, solvunt omnia, quae ab eodem, & ab alijs trahuntur.

S. II.

Et quia iudicium probabile non potest esse moraliter certum de non peccato.

S U M M A R I U M.

Eadem vel non sunt contra nos, vel sunt contra omnes Probabilistas, n. 229. 230.

Immo sunt contra illum, n. 232. 233.

Discrimen inter meam, & Fagnani sententiam, n. 234.

Mea certitudo moralis est de veritate practica, ibid.

Certitudo moralis de veritate speculativa plerumque implicat, n. 235.

Obiectio ex P. Eliz. quia formido peccati est notitia peccati, adeoque non satis bona fides, quia cum hac sit formido, n. 236.

Ut detur malitia obligatorie retrahens, non satis in apprehendatur peccatum, sed necesse, ut absit iudicium prudens de non peccato, n. 237.

Ad